

22.65x24.04	1/7	עמוד 1	מלובט - MONEYPIME	06.02.2014	40969071-6
עמותת פעמונים - 36440					

סקר גלובס
הציבור הישראלי
משלם ביוקר על
תיק ההשקעות
שלו

0%

+ למה עוזי דנינו מודאג + פאנל מומחי המאקרו + מי מנהל הכי טוב את הכסף שלכם

2014 היא השנה שבה נצטרך לגלות
איך משיגים תשואה בעולם של ריביות
אפסיות, בלי לקחת סיכונים בלתי סבירים

שעת האפס

22.84x24.28	2/7	עמוד 10	גלובס - MONEYPAGE	06.02.2014	40969082-8
עמותת פעמונים - 36440					

צילומים: Imagebank/thinkstock

ואנחנו לא לומדים

עד כמה משפיעים חוסר הידע והבורות הפיננסית של הציבור הישראלי על התשואות שהוא מצליח להשיג בתיק ההשקעות שלו ובחסכונותיו? * סקר שנערך עבור מגזין ההשקעות מאפיין את המשקיע הישראלי ואת התנהלותו ומגלה: רוב המשקיעים לא מודעים לגובה התשלומים שנגבים מהם בגין ניהול תיק ההשקעות, ולא מתמקחים על גובהם | אפרת אהרוני

22.52x27.76	3/7	עמוד 11	MONEYTIME - גלובס	06.02.2014	40969085-1
עמותת פעמונים - 36440					

10

ידע ודמעות סקר מגזין ההשקעות מגלה: חוסר הידע הפיננסי של הציבור פוגע בתשואת תיק ההשקעות שלו / אפרת אהרוני

סקר מגזין ההשקעות

62%

מציבור המשקיעים לא יודעים כלל מה גובה דמי המשמרת שהם משלמים לבנק מדי רבעון עבור תיק ההשקעות שלהם - סכום שיכול להגיע למאות ואף לאלפי שקלים מדי שנה - וכמעט 50% מציבור המשקיעים לא יודעים לומר מהו גובה עמלת הקנייה והמכירה שנגבית מהם בכל פעם שהם (או מי שמנהל עבורם את התיק) מבצעים פעולה כזאת בנייר ערך (מניה, אג"ח, תעודת סל וכו').

כך עולה מסקר שנערך עבור מגזין ההשקעות של "גלובס", על ידי חברת המחקר TRI מחקרים אסטרטגיים. הסקר התבצע בקרב 300 נשאלים בני 35 ומעלה, שהעידו כי יש להם השקעות בשוק ההון או שהם חוסכים כסף בתוכניות חסכון שמציעים הבנקים, המהווים מדגם מייצג של פלח זה באוכלוסייה היהודית בישראל. הסקר אפיין את המשקיע הישראלי ובחן את התנהלותו: מהו גודל התיק הממוצע שלו, כיצד הוא בוחר במה להשקיע, איך הוא מגדיר את העדפות הסיכון שלו, ומהו הידע הפיננסי שיש לו. הממצא הבולט ביותר העולה מהסקר הוא, כאמור, חוסר המודעות של

המשקיעים בכל הנוגע לגובה העמלות שהם משלמים על עצם ניהול תיק ההשקעות שלהם, נתון שעשוי להשפיע על התשואה השנתית של התיק לא פחות, ואולי אף יותר, מעצם בחירת אפיקי ההשקעה. "העמלות הנהוגות בתחום ניירות הערך הן גבוהות ומשמעותיות מאוד, ומשקי בית שיש להם תיקי ניירות ערך יכולים להשיג בסעיפים אלו חיסכון משמעותי בעלויות השנתיות", אומר צפרייר עקב, מנכ"ל 'עין צופיה ייעוץ כלכלי' ומתנדב בארגון פעמונים, המסייע למשפחות להגיע לאיזון כלכלי. "אם בבנקים הגדולים מגיעות היום העמלות ל-0.6%-0.65% עבור קנייה או מכירה של ני"ע, ו-0.7% שנתיים לדמי ניהול פיקדון ני"ע, ניתן מניסיוני להגיע לתעריפים של 0.1% לקנייה או מכירה של נייר ערך, 2.5 שקל לקנייה או מכירה של אופציה ופטור מלא מדמי ניהול ניירות ערך. למשק בית או עסק שמנהל תיק ניירות ערך בשווי של 100 אלף שקל ומבצע פעולות בניירות ערך בעוד אלף שקל לחודש, ההבדל בעלויות מסתכם בכ-750 שקל לשנה".

נושא המיקוח על גובה העמלות הוא סוגיה כואבת

20.1x26.47	4/7	עמוד 12	MONEYTIME - גלובס	06.02.2014	40969090-7
עמותת פעמונים - 36440					

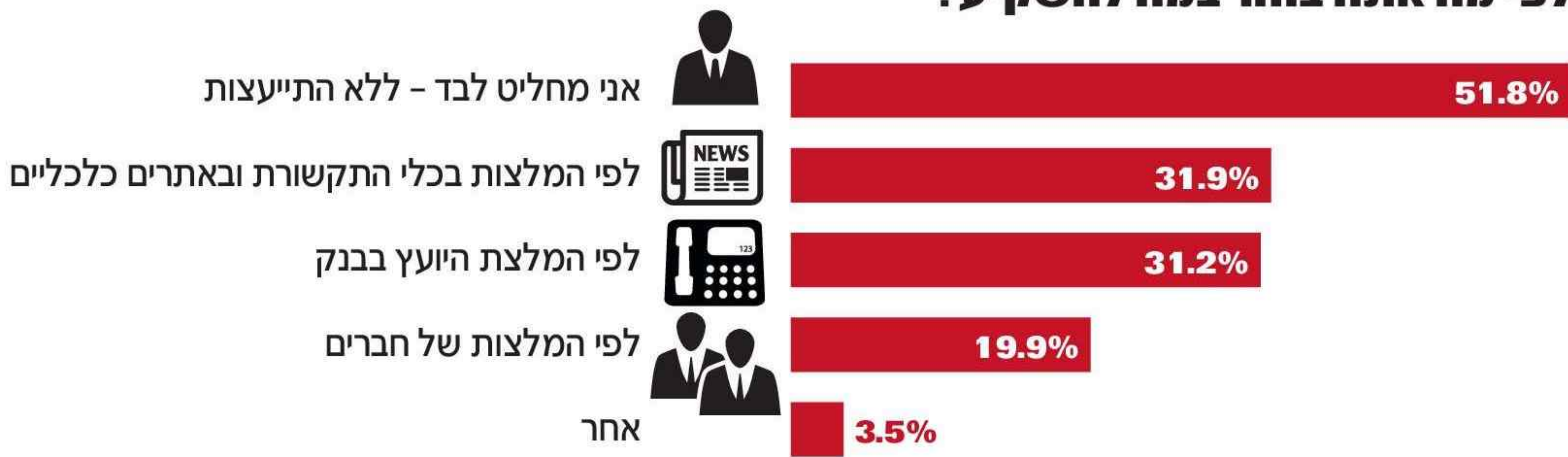

12

צפיר עקב:

"העמלות בתחום ניירות הערך הן גבוהות ומשמעותיות מאוד, אבל רבים מנהלים את המו"מ עם הבנק דווקא על סעיפים שמשמעותם הכספית אינה רבה"

לפי מה אתה בוחר במה להשקיע?

מקרב נדגמים שמנהלים את התיק שלהם בעצמם. סך התשובות גדול מ-100% עקב אפשרות לבחור ביותר מתשובה אחת

שמבינים את המשמעות הם כנראה בעיקר מחזיקי תיקי ההשקעות הגדולים: 83% מאלו שתיק ההשקעות שלהם מסתכם במיליון שקלים ומעלה, ניהלו לדבריהם משא ומתן על גובה העמלות ודמי המשמרת. מי שלא מודע לגובה העמלות שנגבות ממנו, משלם ברוב המקרים את העמלות המקסימליות שגובים הבנקים. אך כמה משלמים מי שמודעים לעמלות הללו? 35% מהמשקיעים משלמים לדבריהם דמי משמרת הנעים בין 0.1% ל-0.2% מהתיק בשנה, 26% משלמים 0.3%-0.4% ו-17% משלמים את הטווח המקסימלי הנגבה בבנקים בין 0.5% ל-0.6%. 22% משלמים סכום

נוספת, וכמובן שמי שלא מודע לסוג העמלות וגובהן לא יכול גם להתמקח עליהן (המודעות, כך עולה מהסקר, גדלה בדרך כלל עם הגיל). בעניין זה אומר עקב כי פעמים רבות "בעלי עסקים ומשקי בית רבים בוחרים לנהל את המו"מ עם הבנק דווקא על הסעיפים שמשמעותם הכספית אינה רבה". מהסקר עולה כי כ-75% מהמשקיעים טוענים כי הם מודעים לכך שישנה אפשרות לנהל מו"מ על גובה דמי המשמרת ועמלות הקנייה והמכירה, כשמתוכם כ-66% טוענים כי ניהלו מו"מ כזה בפועל. ובמילים אחרות, כ-50% מכלל המשקיעים לא ניהלו בפועל מו"מ כזה. אגב, מי

"הציבור מפחד והציבור עושה שטויות"

אז למה כל כך קשה לגרום למשקיעים לגלות מודעות בנושאים פיננסיים? "כסף הוא מנושאי הטאבו האחרונים בעולם המערבי", אומר יריב שולם, דוקטורנט לחינוך פיננסי ומתנדב בעמותת פעמונים. "במחקרים בארה"ב התברר שלהורים נוח יותר לדבר עם ילדיהם אפילו על נושאים כמו סמים ומיניות, מאשר על כלכלה ופיננסים"

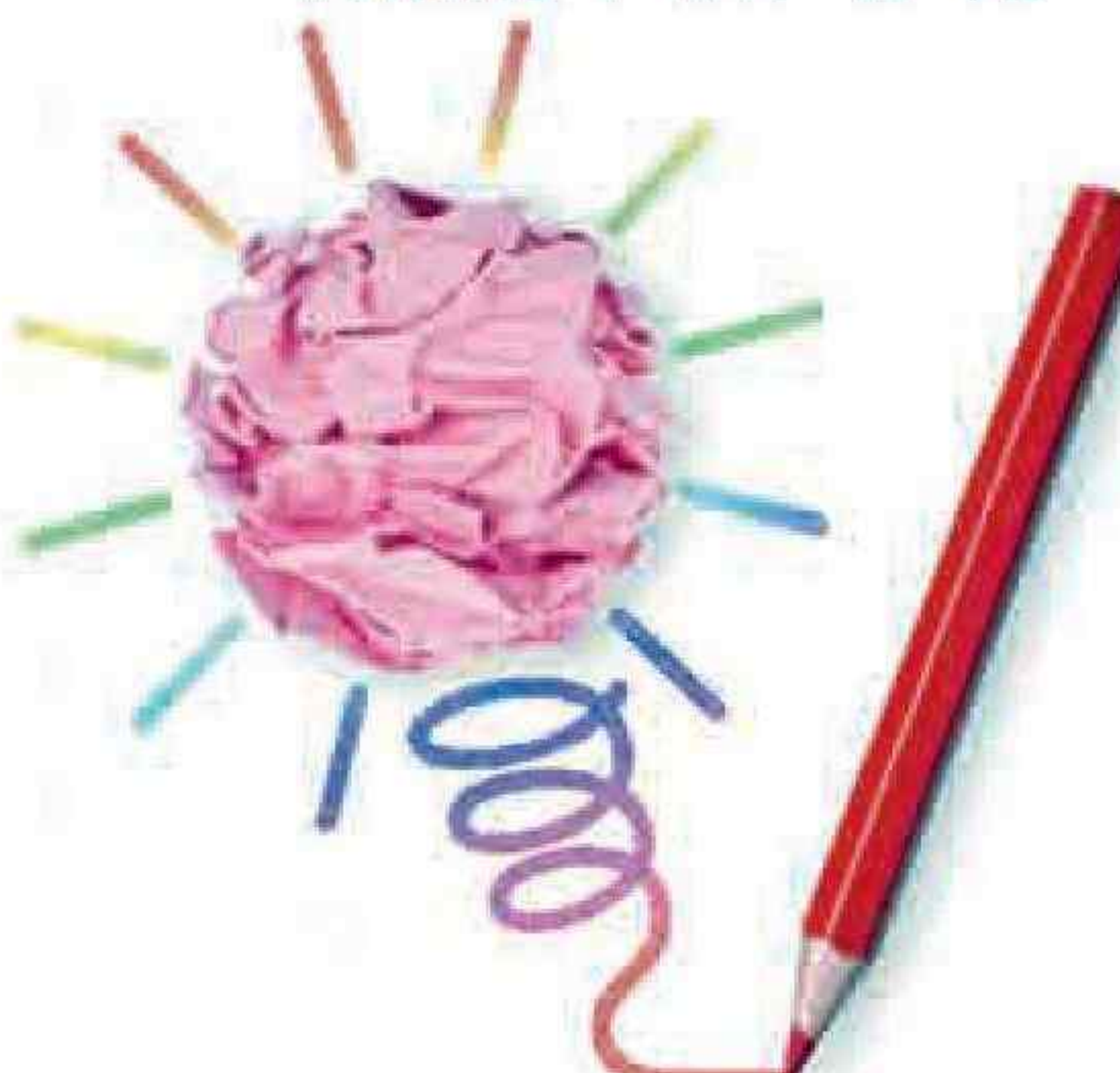
שטויות, והחדשות הטובות הן שלא דרוש המון ידע. אם אני יודע מה היעדים שלי ומבין את המשמעות ארוכת הטווח של דברים, אני מוכן ללכת לריב עם הסוכן הפנסיוני שלי כדי להוריד עמלות."

וכלכליים והממצאים היו מאוד מעניינים, כי החשודים המיידים נמצאו לא קשורים, לא רמת ההכנסה, ולא האי.קיו. שני הפרמטרים שנמצאו קשורים הם סוציאליזציה פיננסית במסגרת המשפחה - כלומר, מה ראינו את ההורים שלנו עושים ומה הם אמרו לנו ישירות - וידע בהשקעות. "גם במדינת ישראל, כשמתחילים להכניס את נושא החינוך הפיננסי, כמעט מתעלמים מנושא הבורסה שנתפס כמעט כהתנהגות פרועה והרפתקנית. הציבור מפחד והציבור עושה

החינוך אבל זה משהו תרבותי עמוק שמתחיל מהבית". **איך שוברים את הטאבו הזה, וגורמים לאנשים להבין בכסף?** "בארה"ב נעשו כבר לפני 20 שנה ניסיונות להעביר קורסים בחינוך פיננסי בבתי הספר, אולם כשנבדקה קורלציה בין הלימוד בקורס לשינוי התנהגותי היה הייתה אפסית. במחקר רחב היקף נעשה ניסיון לברר מה גורם לאנשים לשנות דפוסי התנהגות בתחום הפיננסי. נחקרו עשרות או מאות פרמטרים תרבותיים, חברתיים

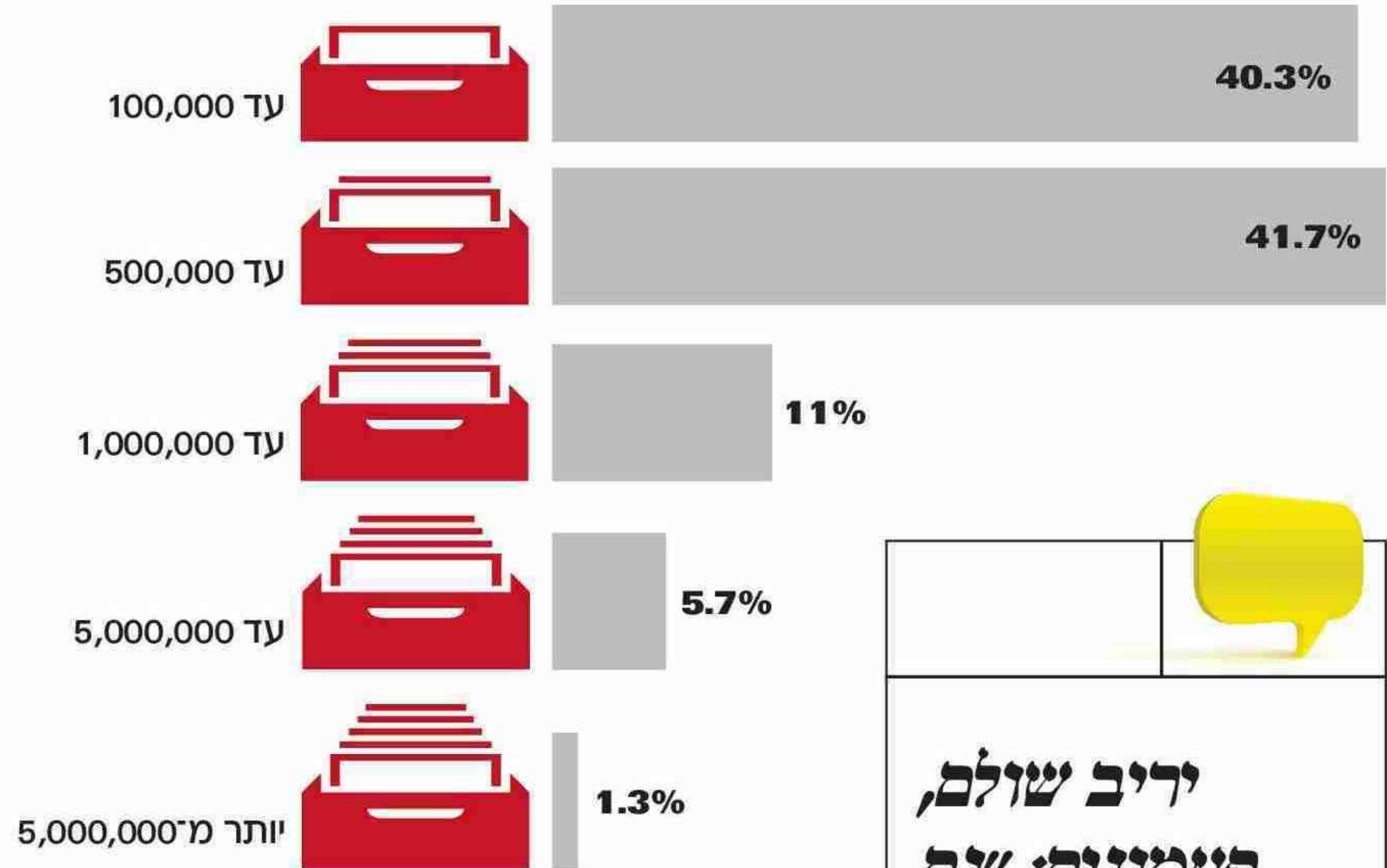
לדבר על כסף". שולם מביא כדוגמה מחקרים שנערכו בארה"ב שבהם התבקשו הורים לדרג על מה לא נוח להם לדבר ליד הילדים. במחקרים עלה כי אפילו על נושאים כמו סמים, מיניות, אלכוהול, ופוליטיקה היה להורים קל יותר לדבר עם ילדיהם בהשוואה לנושאים כלכליים. "גם בארץ", הוא מספר, "אני נוהג לברר בהרצאות כמה מן הנוכחים יודעים מה ההכנסה של ההורים שלהם, אנחנו גדלים ומפחדים מהנושא. נורא נוח להאשים את משרד

יריב שולם, שמעביר הדרכות לניהול נכון של הנכסים בפעמונים, חוקר במסגרת לימודי הדוקטורט שלו בחינוך פיננסי את התהליך שבו אנשים מגבשים דעה ועמדות לגבי כסף. חוסר המודעות הפיננסי גם בקרב משקיעים כפי שעולה מהסקר שערכנו אינו מפתיע אותו לגמרי. "חינוך פיננסי מתחיל בילדות", הוא מדגיש, "והתוצאות נראות בבגרות. הבעיה המרכזית היא שכסף הוא אחד מנושאי הטאבו האחרונים של העולם המערבי: רוב הציבור פשוט לא אוהב

19.73x15.31	5/7	עמוד 14	MONEYTIME - גלובס	06.02.2014	40969100-9
עמותת פעמונים - 36440					

מהו גודל תיק ההשקעות שלך?

**יריב שולם,
פעמונים: גם
כשמתחילים
להבנים את
נושא החינוך
הפיננסי, כמעט
מתעלמים מנושא
הבורסה שנתפס
כהתנהגות פרועה
והרפתקנית"**

קבוע שאינו נגזר מגודל התיק, סידור המקובל בעיקר במקרים שבהם ההשקעות נעשות באמצעות שירותי הברוקראז' של בתי ההשקעות.

בכל הנוגע לעמלות הקנייה והמכירה, כרבע מהנשאלים העידו כי הם משלמים עמלה של 0.1% או פחות, כשליש משלמים בין 0.2% ל-0.4%, עוד כשליש בין 0.5% ל-0.9%, וכ-10% משלמים 1% ומעלה.

נשים שונאות סיכון יותר מגברים

ומה עוד יודעים או לא יודעים הישראלים על ההשקעות שלהם? כ-20% מהם מודים כי הם כלל

לא יודעים להעריך את מידת הסיכון הגלומה בתיק ההשקעות שלהם. מידת סיכון זו אמורה להיגזר בדרך כלל מיעדי החיסכון וממטרת ההשקעה (חיסכון לטווח ארוך יכול "לסבול" סיכון גבוה יותר, ולהיפך). אצל שלישי מהנשאלים נכסי הסיכון (מניות ואג"ח קונצרניות בדירוג נמוך יחסית) מהווים לא יותר מ-10% מהתיק, כשמקרב שונאי הסיכון בולטות הנשים: 41% מהן העידו כי נכסי הסיכון בתיק שלהן מהוות רק עד 10% לעומת 28% בקרב הגברים.

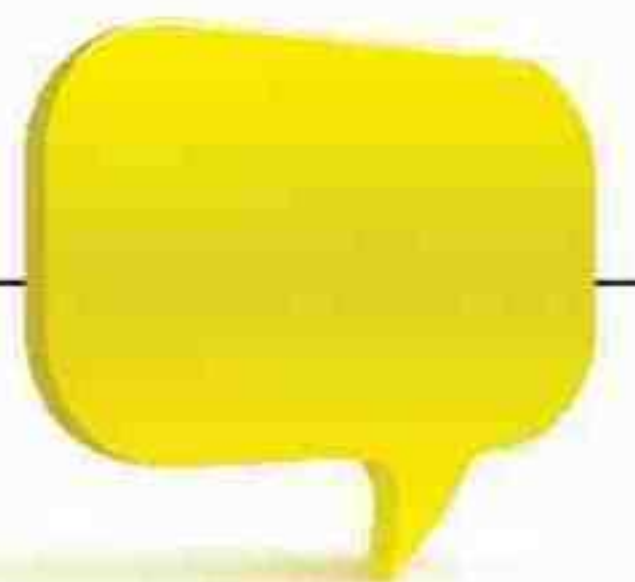
20% מהנשאלים אומרים כי נכסי הסיכון בתיק שלהם עומדים על 20%, ו-13% מחזיקים כ-30% מהתיק בסיכון גבוה. היחס ההפוך בין רמת הסיכון לשיעור המשקיעים נמשך גם הלאה - כשאחוזים בודדים חורגים מ-50% סיכון. האם השמרנות בהשקעות עליה מעידים הישראלים היא טובה או רעה? זה, כאמור, תלוי במטרת ההשקעה. לדברי אורי היימן, מנכ"ל "אוצר ייעוץ כלכלי בע"מ", "רוב אוכלוסיית העולם, כידוע, שונאת סיכון. העניין הזה בא לידי ביטוי בתחומים רבים - לא דווקא כאלה שקשורים לכסף - אבל בעלי עוצמה מיוחדת כאשר מדובר בהשקעות. הטעות הנפוצה הראשונה נובעת מהתפיסה השכיחה כי קיימות רק שתי אפשרויות - השקעה 'חסרת סיכון' (סולידית) או הימור, כשבפועל ישנן מתכונות השקעה רבות המשלבות עוגן יציב ושמרני עם השקעות בעלות סיכון, שבכל קנה מידה אינו נחשבות 'הימור'".

חוסר הידע הפיננסי של חלקים גדולים מציבור המשקיעים בא לידי ביטוי גם בהכרת מושגים בסיסיים, כמו מניה או אג"ח. 32% הודו כי הם אינם יודעים כלל מה ההבדל בין השקעה במניה לבין השקעה באג"ח קונצרנית מבחינת אופי ההשקעה ומאפייני הסיכון בה, ו-9% נוספים טענו כי אין הבדלים כאלה. השאר ידעו

18.78x25.11	6/7	עמוד 16	MONEYTIME - גלובס	06.02.2014	40969108-7
עמותת פעמונים - 36440					

אורי היימן:

"הטעות הנפוצה הראשונה נובעת מהתפיסה השכיחה כי קיימות רק שתי אפשרויות: השקעה חסרת סיכון או הימור"

(32%). 20% העידו כי להמלצות של חברים יש משקל בהחלטות ההשקעה שלהם. בשאלה אחרת דיווחו 47% כי הם מנהלים את התיק שלהם בפועל בעצמם, לפחות באופן חלקי, כשכ-37% נעזרים או נסמכים על יועץ ההשקעות בבנק, ו-28% עושים זאת באמצעות חברת ניהול תיקים או בית השקעות (גם כאן, לאור אפשרות לשלב בין חלק מהדרכים, סך התשובות גדול ממאה אחוזים).

"להתמקד בבעיה ולא בסימפטום"

ונסיים בעניין נוסף הקשור לידע פיננסי, ונוגע להתנהלות הכלכלית במצב של משיכת יתר, אוברדראפט, שבו נתונים חלק גדול מהישראלים. על פי הסקר, 10% מהמשקיעים נמצאים תמיד או כמעט תמיד במינוס, 6% נמצאים במינוס לעיתים קרובות, ו-18% נמצאים בו לעיתים. שאר ה-65% אינם נמצאים במינוס בדרך כלל, או טוענים כי אינם נקלעים למצב זה כלל (28%).

על פניה, אחת הטעויות הבסיסיות שניתן לבצע בחשבון שנתון באוברדראפט במשך חלק גדול מהזמן, היא השקעה של כסף בפיקדון בנקאי, שמעניק ריבית זעומה לעומת הריבית שנגבית מהחשבון על הימצאותו במשיכת יתר. ועם זאת, 43% מאלו הנמצאים באוברדראפט מעידים כי זה בדיוק מה שהם עושים.

יחד עם זאת, המומחים הכלכליים המכירים את המצבים הללו מקרוב, מסבירים כי לא מדובר בהכרח בהתנהלות מוטעית, בעיקר בגלל סיבות פסיכולוגיות. "אמנם בהחזקת כסף בפק"מ תוך הימצאות תמידית באוברדראפט אין שום היגיון כלכלי", אומר עקב, "זאת בשל פער הריביות השלילי בין השניים. ובכל זאת, קביעה של הוראת קבע לפיקדון היא פעולה נכונה גם כשהיתרה בחשבון היא מינוס. הסיבה לכך נעוצה בהליך

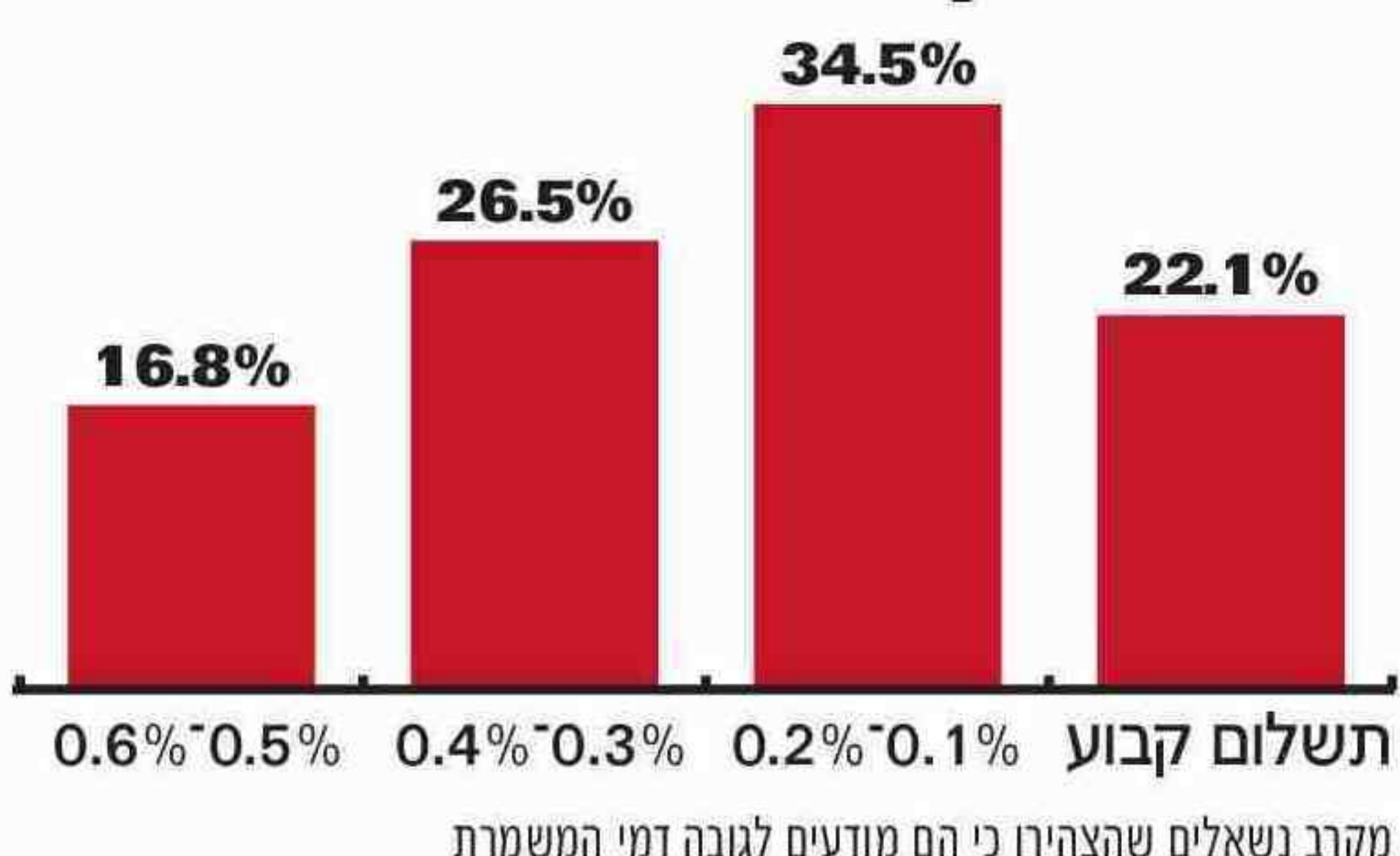
ברוב המקרים לאפיין את ההשקעה במניות כמסוכנת יותר, או להצביע על כך שההבדלים נוגעים לתשואה האפשרית ולסיכון הנגזר ממנה.

המשקיעים הישראלים מגלים עצמאות

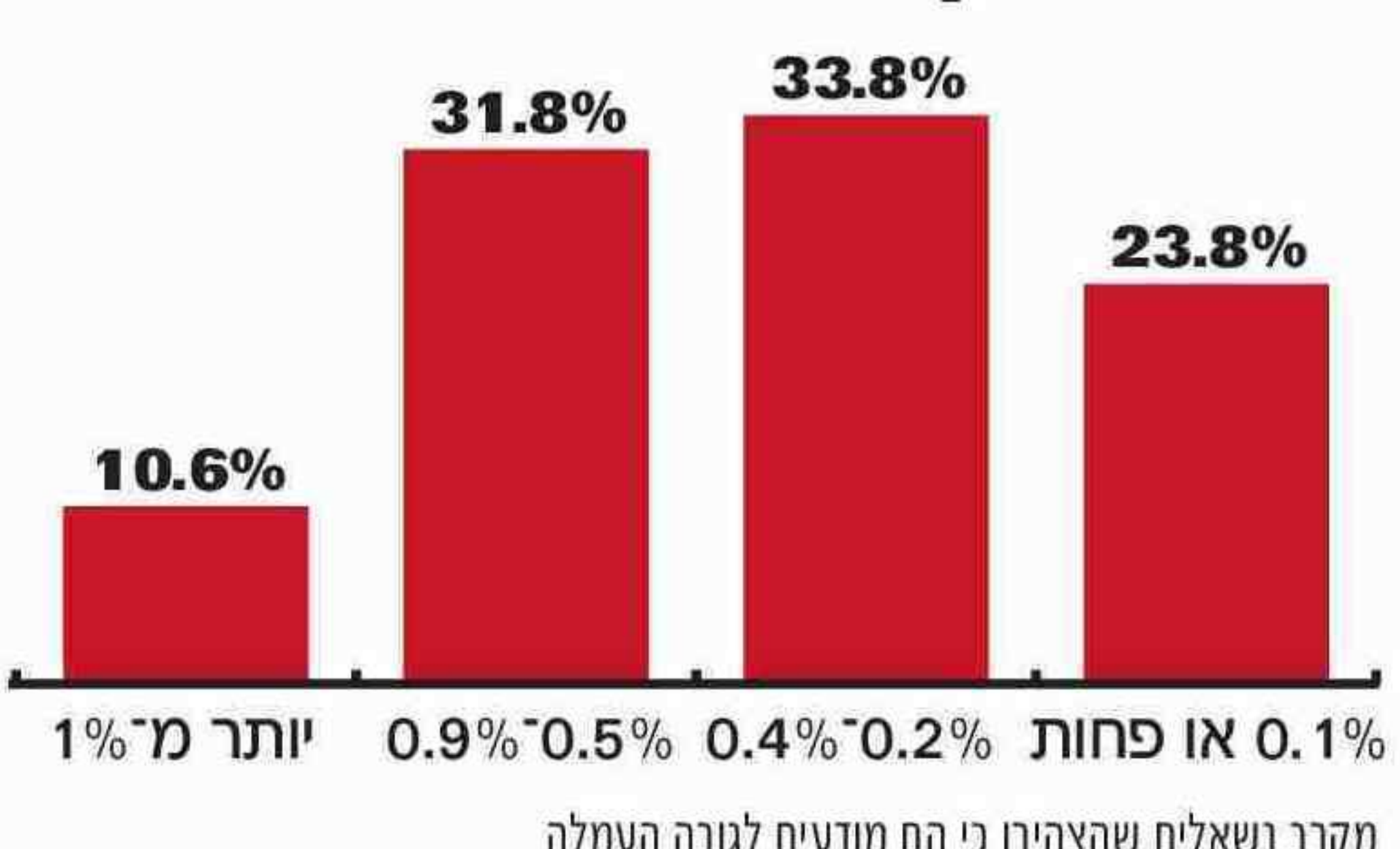
הסקר מאפשר גם ללמוד איך נראה תיק ההשקעות הישראלי הממוצע. מהנתונים עולה כי אצל 40% מבין הישראלים (היהודים) שמחזיקים תיק השקעות כלשהו, מסתכם התיק הזה בלא יותר מ-100 אלף שקל. 42% מנהלים השקעות בהיקף של עד 500 אלף שקל. רק 11% מנהלים השקעה של עד מיליון שקלים, ואצל כמחצית מהם מסתכם היקף התיק בעד 5 מיליון שקלים.

רוב הנשאלים מעידים על עצמאות גדולה יחסית בניהול התיק. כ-52% דיווחו כי הם מחליטים לבד איך ובמה להשקיע (בשאלה ניתן היה למנות יותר מדרך אחת שבה מנוהל התיק, כך שסך התשובות גדול ממאה אחוזים), כשגורמים נוספים שמשפיעים על החלטות ההשקעה הם המלצות בכלי התקשורת ובאתרים הכלכליים (32%), ויועץ ההשקעות בבנק

מהם דמי המשמרת השנתיים שאתה משלם בתיק?

מהו גובה עמלת הקנייה/מכירה שאתה משלם בתיק?

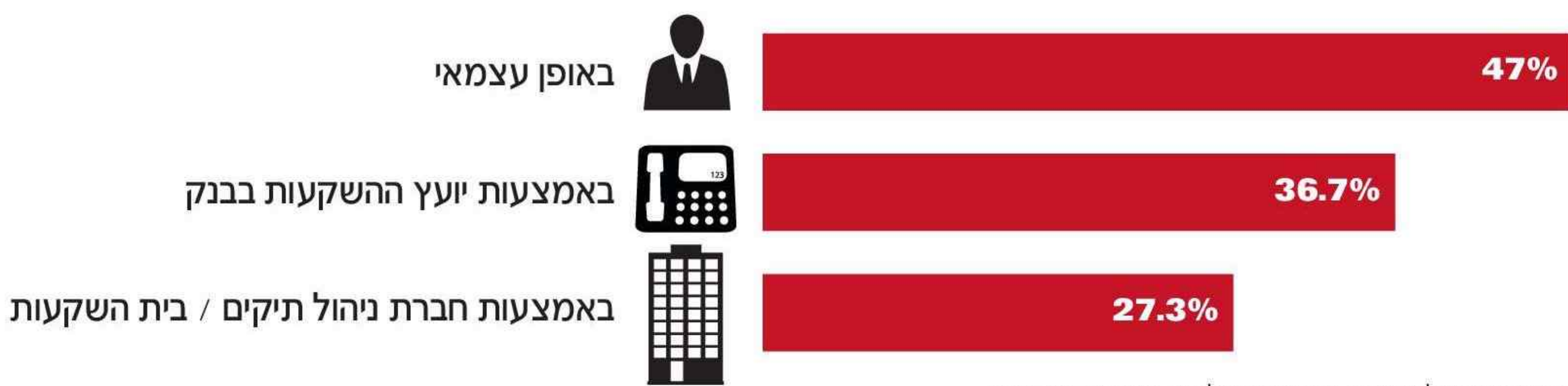

23x26.67	7/7	עמוד 18	גלובס - MONEYSITE	06.02.2014	40969110-0
עמותת פעמונים - 36440					

**צפרייר עקב:
"אמנם בהחזקת
כסף בבנק"מ
תוך הימצאות
תמידית
באוברדראפט
אין היגיון כלכלי,
אבל יש חשיבות
פסיכולוגית
ליצירת הרגל של
"חיסכון"**

איך אתה מנהל את התיק שלך?

סך התשובות גדול מ-100% עקב אפשרות לבחור ביותר מתשובה אחת

הריבית המתקבלת על הפיקדון, לכן מוטב שתכסו את האוברדראפט באמצעות הכסף. בעייני, זוהי טעות כלכלית-התנהגותית חמורה. העניין דומה לביצוע ניתוח להסרת שומן, ללא אימוץ הרגלי אכילה נכונים והטמעתם. העצה שלי היא להתמקד בבעיה ולא בסימפטום. לדבריו, רק לאחר שינוי משמעותי בהרגלי הצריכה, והגעה להתייצבות כלכלית שכוללת את התשלומים הגבוהים עבור האוברדראפט, ניתן לשקול כיסוי חלקי או מלא של משיכת היתר. וגם אז, הוא מדגיש, "לא בטוח שכדאי לעשות זאת באמצעות שימוש בכספי החיסכון, לעיתים יהיה עדיף לקחת הלוואה".

הפסיכולוגי שמלווה לחיסכון ולמעשה ליצירת ההרגל. משק בית שיתחיל לחסוך באופן קבוע ימצא את עצמו מהר מאוד מתאים את רמת ההוצאות, ולאחר תקופה מסוימת יוכל לסגור את המינוס בפעם אחת - וההרגל לחסוך כבר יישאר. משקי בית רבים שמנסים לסגור את המינוס לאט לאט בכל חודש מוצאים את עצמם מתפתים בכל פעם מחדש ומרשים לעצמם להגיע אל סף המסגרת פעם אחר פעם.
גם היימן מחברת "אוצר" סבור שלא למנט הפסיכולוגי יש משמעות - כל עוד העניין בשליטה. "העצה השכיחה של מומחי מימון וכלכלנים תהיה: על האוברדראפרט אתם משלמים פי 10 מאשר